

Gluži tāpat kā iepriekšējā darbā, arī romānā “1794” ir pras-mīgi savīta intriga... Turklāt autoram piemīt izcils valodas iz-mantošanas talants, kas jo īpaši izpaužas romāna pirmajā daļā, kur Niklass Nats o Dāgs brīvi spēlējas ar attiecīgajam laikam tipisko valodas skanējumu.

Göteborgs-Posten

Niklass Nats o Dāgs ir visādā ziņā ievērojams rakstnieks. Viņš raksta cietsirdīgi, gotiski un labi; viņš izmanto plašus vēsturiskus pētījumus, ko veikli papildina ar drosmīgām mūs-dienīgām metaforām, turklāt zina, kā vienlaikus gan izklaidēt, gan izglītot, gan pārsteigt lasītāju.

Berlingske

Autors savaldzina ar 18. gadsimta vides atainojumu. Ļoti tikumiskais stāsts, kas risinās tik amorālā pasaulē, kādu ro-mānā “1794” ir atainojis Niklass Nats o Dāgs, neļauj nolikt grāmatu, pirms tā ir izlasīta. Un viņa radītajā drūmumā tik un tā aizvien saglabājas vāra, trīsoša gaisma, kas rāda ceļu.

Gefle Dagblad

Niklasa Nata o Dāga romāniem nav līdzinieku, un tieši tāpēc mēs vēlamies tos lasīt. Tie aizved mūs uz pavisam citu laiku, tomēr rada ļoti izteiktu klātbūtnes sajūtu. Un stāsts, kas ir šo romānu pamatā, lai cik šausminošs arī būtu, vienlaikus ir neatvairāms.

Vi Läser

Viens no brīnišķīgākajiem pēdējā laika romāniem, kas izraisa nepārvaramu vēlmi lasīt vēl un vēl... Grāmatas “1794” lielākā vērtība ir īpaši detalizētais laikmeta apraksts un rakst-nieka poētiskā valoda.

Södermanlands Nyheter

Niklas Natt och Dag

1794

Niklass Nats o Dāgs

1794

KRIMINĀLROMĀNS

No zviedru valodas tulkojusi

Inga Grezmane



821.113.6-31
Na 800

Niklas Natt och Dag

1794

Copyright © Niklas Natt och Dag 2019
Published by agreement with Salomonsson Agency
Cover images © Johan Sevenbom, Blick vom Münzplatz über die Metzgerbrücke,
Blasieholmen und Lejonbacken (1767);
Johan Sevenbom (1768); Shutterstock.com

Niklass Nats O Dāgs

1794

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projektu vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Elga Rusmane*
Korektores *Elina Vēja, Diāna Graudiņa*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA,
K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.
Red. nr. T-694.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Inga Grezmane, 2022
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2022
ISBN 978-9934-0-9971-7

*Sēdi nost, bet nejūties drošs!
Glāzēm šķindot, paveries apkārt.
Varbūt aiz tevis stāv draugs,
kurš ietrieks mugurā dunci.*

KARLS MIKAELS BELMANS, 1794

ROMĀNĀ “1794” MINĒTĀS PERSONAS

Žans Mikaelis Kardells, saukts arī par Mikelu – bijušais zema ranga artilērijas apakšvirsnieks, kaujā pie Svensksundas zaudējis kreiso roku, strādā par Stokholmas kārtības sargu jeb zilsvārci, lai gan šo amatu apzināti nepilda un labprātāk piepelnās krogos kā ārā metējs.

Sesils Vinge – savulaik strādājis par juristu, līdz iepriekšējam gadam bija algots policijas pārvaldes ierēdnis, slimo ar diloni.

Anna Stīna Knapa – bijusī augļu un dārzeņu pārdevēja Marijas un Katarīnas draudzēs, pēc tam vērpēja pārmācības namā, bet kopš 1793. gada ziemas krogus meita krogā *Markattan*, kur slēpjas aiz Luvīsas Ulriķas Blikas vārda, kas aizgūts no krodzinieka pazudušās meitas.

Īzaks Reinholds Blūms – policijas pārvaldes sekretārs, dzejnieks, Kārļa Gustava af Leopolda māceklis, kas pārāk cieši seko viņa paraugam.

Jūans Kristofers Bliks – feldšera māceklis no Karlskrūnas, saskaņā ar tā laika pieņemto kārtību Annas Stīnas Knapas vīrs, lai gan laulības tā arī nenotika; atņēmis sev dzīvību uz Ridarfjērdena ledus, miris un apglabāts.

Peters Petešons – Longholmenas pārmācības nama uzraugs.

Jūnatans Lēfs – pārmācības namā strādājošs zilsvārcis.

Dūlics – kādreizējais bēglis no Polijas, cilvēku tirgonis.

Gustavs III – Zviedrijas, Jētas un Vendes karalis no Dieva žēlastības; 1792. gada martā operā sašauts, miris.

Gustavs Ādolfs – Gustava III vienīgais dēls, karalis tikai vārda pēc; novembrī svin savu 16. dzimšanas dienu; nepilngadīgs, viņa vārdā valsti vada citas personas.

Hercogs Kārlis – mirušā karaļa Gustava jaunākais brālis, mazgadīgā kronprinča aizbildnis; slaists, kurš labprātāk bauda varas augļus, nevis nopūlas ar valsts pārvaldīšanu.

Gustavs Ādolfs Reiterholms – barons, viens no valsts aristokrātiem, pilda hercoga Kārļa uzticības personas lomu un ir valsts patiesais valdnieks, saukts arī par Lielvezīru; pašpārliecināts un mānītīgs, mirušā karaļa zvērināts nīdējs, kurš nenogurstoši cenšas iznīcināt aizgājušā laikmeta pēdas.

Gustavs Maurics Armfelts – mirušā karaļa favorīts, gustaviāniešu pēdējā cerība; pēc viņa vadītās sazvērestības pret aizbildņa valdību atklāšanas izsūtīts trimdā.

Magdalēna Rūdenšelde – galma dāma, kuru kādu laiku dedzīgi aplidojis hercogs Kārlis, Gustava Maurica Armfelta mīļākā un viņa intrigu līdzinātāja; arestēta par līdzdalību sazvērestībā.

Karls Tulipāns, saukts arī par Puķu vīru – kroga *Markattan* īpašnieks; labprātīgi piedalās spēlē, kuru izdomājusi Anna Stīna Knapa, kas izliekas par krodzinieka meitu, kuras viņam tik ilgi ir pietrūcis.

Magnuss Ullholms – Stokholmas policijas priekšnieks kopš 1793. gada decembra, kad stājās uz Vesterbotenu izraidītā priekšgājēja Norlīna vietā; iemantojis sliktu slavu, piesavinoties baznīcas atraitņu kasi; aizbildņa valdības labprātīgs dzinējsuns.

Karls Vilhelms Modē – Stokholmas gubernators jeb štathalters, viens no varenākajiem vīriem valstī; uzticams barona Reiterholma sabiedrotais.

Meistars Ēriks – zilsvārču piešķirtā iesauka pātagai, ar kuru tiek pērtas Longholmenas pārmācības nama vērpējas.

Ļirmā daļa

No vēl dzīvo kapa

1794. GADA ZIEMA

*Kā robežas iegrožo to, kura noziegumi balstās uz spēku
un pārkāpj likumu klaji? – es debesīm jautāju tieši.
Kas attur viņa roku no varmācības, ja debesis,
kas tiesā un piespriež atmaksu, neeksistē?*

ĪZAKS REINHOLDS BLŪMS, 1794

1

IR JANVĀRIS, tikko sācijas 1794. gads.

Šorīt agri no rīta savā kambarī tiku uzmodināts, izdzīts no gultas un lūgts apģērbties, jo esot taču sācijas jaunais gads, insekti un netīrība te esot valdījusi pietiekami ilgi, tāpēc tagad istabas sasmakušais gaiss jāizkvēpina ar kadiķu zariem un grīda jāapslaka ar saskābušu vīnu. Es neveikli aizšņorēju bikses, uzvilku kurpes un uzmetu plecos mēteli; pleci bija tik izkāmējuši, ka mēteļa audums uz tiem šļaugani nokarājās. Devos lejup pa kāpnēm un izgāju ārā – tas notika pirmo reizi vairāku nedēļu laikā. Es izgāju dienā, kas no mana šaurā istabas loga bija atgādinājusi tikai nelielu zila stikla lausku.

Pagalmā augošajām liepām jau mēnešiem ilgi bija atņemtas lapas, un parādu, ko aiz sevis bija atstājis rudens, ziema bija atmaksājusi ar tikko uzkritušu sniegu. Koku zari bija ietīti greznā ietērpā, kura šlepe noklāja zemi tik tālu, cik vien sniedzās skats. Saule spīdēja, un tās stari mirguļoja apkārtējā baltumā ar tādu spēku, kas nespēja paciest blakus nevienu citu krāsu. Es apžilbis mirkšķināju acis un biju spiests paslēpt seju plaukstās. Citi slimnieki spiedās kāpņu telpā vai arī grīlodamies mīņājās sniegā, šķendējoties, ka apavi pamazām kļūst mitri un sāk salt kājas. Es izvēljos aizbēgt no viņu sabiedrības, tāpēc devos tālāk, ezera virzienā, kur ledu klāja gluda sniega sega līdz pat tālumā tik tikko jaušamajai neaizsalušā ūdens strauvei. Vēl nenotraipīta un nesalauzīta sērsnas garoza solija man vientulību. Gaiss koda nāsīs, bet saule sildīja, un, lai gan nejutos pārāk labi, es izgāju krietni tālu uz ledus, kas, visticamāk, bija gana biezs, lai es neielūztu un nenogrimtu.

Pa kreisi no manis tālumā bija redzama Šepsbrū krastmalas nodzeltējušo zobu rinda, baznīcas torņi, kas līdzinājās uzasiņātām smailēm, bet vēl tālāk vīdēja sakņupušais pils stāvs. Es novērsu acis un paskatījos atpakaļ uz vietu, no kuras biju atnācis. Tur atradās ieleja, tik atklāta skatienam, kādu to parasti redz tikai kuģu ļaudis.

Pilsēta ir pagriezusi muguru Dānvīkenai, un tā vien šķiet, ka to pašu ir izdarījis arī laiks. Tas šeit rit citādi. Dienas ir īsas, bet naktis – garas. Divas kalnu kores katra no savas puses pāršķeļ debesu velvi, saīsinot saules kustības trajektoriju. Hospitali gandrīz nekad nenonāk cilvēki, kas var izvairīties no tā. Daudzi no tiem, kuri kopā ar mani atrodas šajā ēkā, vairāk cieš no vecuma nekā no sūpēm. Viņiem vietu šeit ir sagādājuši bērni, kas vēlas nodrošināt vecākiem aprūpi viņu mūža pēdējos gados, taču dēļiem un meitām nekad nepietiek laika apmeklēt savus vecīšus, kuri aizmirstībā drīz atkal būs atgriezušies bērna prātā.

Tālāk gar ūdensmalu Finbūdas virzienā atrodas trakomāja. No savas vietas uz ledus es varēju saskaitīt septiņus stāvus, kuri stiepjas gar garo un lēzeno nogāzi un slejas cits virs cita kā pakāpieni, kas paredzēti milža kājām. Trakomāja ir nemitīgs baumu temats hospitāļa gaitenīs. Baumo, ka trako ir daudzreiz vairāk, nekā ēka spēj uzņemt. Daudzi tās logi ir aiznaglioti ar dēļiem, bet citus sedz režģi. Kad biju pietuvojies tai, man šķita, ka dzirdu monotonu troksni, kas nāk no iekšpuses, – tādu kā sprauslājošu dūdu skaņu. Tā atgādināja par manu ziņkāri bērniībā, kas lika ielīst vienā no bišu stropiem uz lauka un tajā pašā laikā iemācīja sasaistīt flegmatisko dūkšanu ar draudiem izjust uz savas ādas bišu asos dzeloņus. Tie, kas ēkas iekšienē rada šo troksni, noteikti ir trakie, kuri savā vājprāta bezpalīdzībā trinas cits gar citu pārāk šaurajās telpās. Šad un tad karietēs no pilsētas trakomājā ieradās kungi, kuri, iespieduši sargiem rokās pa monētai, varēja apskatīt šo vietu, vienlaikus gan šausminoties, gan uzjautrinoties par trako izdarībām. Tie no

hospitāla ļaudīm, kuriem bija vairāk spēka, mēdza rūpīgi vērot, kā šie kungi izskatās, dodoties prom, un ļauni priecājās, ja tiem no redzētā bija bāli ģimji.

Neizprotamu iemeslu dēļ es uzņēmu virzienu uz trakomāju. Kā strutaini dzeltens augonis uz klints slējās nams, kurā reiz atradusies sāls vārītava, kas kaitīgo izgarojumu dēļ toreiz ar nodomu bija iekārtota nomaļus no pilsētas, bet tagad nams tāds ir savu iemītnieku dēļ. Pie ieejas es apstājos līdzās plāksnei, kurā iegravēts kāds pantiņš, un daži vārdi no tā man īpaši aizķērušies prātā: “Nožēlojama godkāre, nelaimīga mīlestība – tās ir radījušas šī nama iemītniekus. Lasītāj, pārliecinies par to pats!” Kāpēc lai šīs robustās, akmenī iecirstās rakstu zīmes neattiektos arī uz mani?

Neviens neaizšķērsoja man ceļu, lielie vārti nebija aizslēgti. Tiklīdz pavēru tos spraugā, izdzirdēju troksni, kas iepriekš bija atgādinājis slāpētas čalas. Tagad varēju izšķirt daudzas balsis – kladzinošas, žēlabainas, gaudojošas un ķīkinošas tās mijās cita ar citu. Hallē valdīja krēsla, un pagāja labs brīdis, līdz spēju saskatīt kādu maza auguma vīru, kas stāvēja pilnīgi nekustīgi, it kā būtu gaidījis manu ierašanos. Es viņam atturīgi pamāju ar galvu, un pēc pāris steidzīgiem soļiem viņš jau atradās man līdzās. Skatiens vīra acīs bija ļoti intensīvs un liecināja par tādu kā ironisku ziņkāri, bet viņa balss bija liega un nedaudz ceremoniāla.

– Laipni lūgts! Tieši noteiktajā laikā. Varu jūs tikai apsveikt par tādu precizitāti!

Ko viņš īsti ar to bija domājis, es nesapratu. Seja acīmredzot nodeva manu apmulsumu, taču tas nespēja ietekmēt vīra brīnišķīgo omu. Viņš ar žestu norādīja uz kāpnēm.

– Ja jūs būtu tik laipns un sekotu man, es jums izrādītu telpas.

Tā kā nevarēju noliegt, ka biju šeit ieradies ziņkāres vadīts, nolēmu paklausīt viņa aicinājumam, pat ja viņš mani uzskata par kādu citu.

Es sekoju viņam ārā, pagalmā, ko no visām pusēm apņēma ēkas četru stāvu augstumā. Pie sienas slējās kaudze ar atkritumiem un grabažām, kas, pēc visa spriežot, bija izmestas pa logiem; vairākiem no tiem bija saplēstas rūtis, bet citas logu ailas bija aizsistas ar dēļiem. Kādā stūrī stāvēja grupiņa trako netīros kreklos un ar izbiedētu skatienu sejā un, siekalām tekot, šūpojās uz priekšu un atpakaļ. Pavadonis pamanīja, ka skatos uz viņiem, un ar noraidošu žestu pamāja grupiņas virzienā.

– Nepievērsiet viņiem uzmanību. Viņi ir kā pieradināti dzīvnieki cilvēku pūlī un neceļ pārāk lielu traci, ja vien netiek krietni pārbiedēti. Man ir daudz interesantāki pacienti, ko parādīt. Sekojiet man!

Mēs pametām pagalmu, nokāpjot pa dažiem pakāpieniem tā pretējā pusē. Tad kāpām atkal augšup, un mansavadonis nostājās pie durvīm un nokrekšķinājās, sagatavojot balsi nelielai runai.

– Sākumā mums te bija divdesmit septiņas celles ar nelielām ērtībām, kurās bija paredzēts izmitināt pa vienam trakajam. Nezinu, kungs, kā jūs skatāties uz pasauli, bet, ja jūs jautātu man, es atbildētu: mani nebūt neizbrīna fakts, ka vajadzība pēc tām izrādījās daudzkārt lielāka. Pilsēta atņem cilvēkiem veselo saprātu, tāpēc no turienes plūstošā trako straume nekad neizsīks. Šodien katrā kambarī nākas izmitināt vismaz četrus. Ja viņi uzvedas mežonīgi, mums tie jāsaslēdz dzelžos, lai nošķirtu citu no cita, bet daudzās cellēs šī paša iemesla dēļ ir iebūvētas starpsienas.

Pavadonis pakāpās sānis, noņēma durvīm priekšā aizslieto bomi un palaida mani pa priekšu. Gaitenī mani gaidīja smagas durvis abās tā pusēs, kā arī apdullinošs troksnis. Kliegzieni un žēlabas mijās ar skrāpēšanos gar sienām un dūru vai kāda priekšmeta sišanu pa durvīm.

– Drīz būs laiks izsniegt ēdienu. Prāts, iespējams, ir viņus pametis, taču ar vēderu viss ir kārtībā, un viņi laiku mēra no izsalkuma līdz izsalkumam.

Vīrs devās tālāk pa gaiteni, ik pa laikam apstājoties un norādot uz kādu interesantu detaļu.

– Kā jūs pats redzat, mums šeit ir pamatīgas durvis, turklāt lielākajai daļai ceļļu ir arī iekšējās durvis, kas ir labāk pielāgotas jebkāda veida triecieniem vai citām nevēlamām darbībām. Daudzi no trakajiem ir tik smagi slimi, ka viņus faktiski vispār nevar izlaist no celles, tāpēc, kā redzat, durvīs ir speciālas lūkas, caur kurām var iztukšot naktspodus tā, lai nevienam nevajadzētu ieiet cellē. Diemžēl ne visi spēj lietot ērtības, kā tas ir paredzēts, un par to liecina smaka. Pievērsiet uzmanību tam, ka malka krāsnis tiek ievietota no gaiteņa puses, lai gan mums ir tik maz līdzekļu, ka varam tās kurināt tikai pašās aukstākajās naktīs. Saspiestība ir izrādījusies priekšrocība – tā vismaz ļauj uzturēt telpās kaut cik paciešamu temperatūru. Vai gribat paskatīties?

Pielicis pirkstu pie lūpām, viņš mudināja mani būt klusam un tajā pašā laikā uzmanīgi atvēra kādu lūku. Lai to izdarītu, viņam nācās pastiepties uz pirkstgaliem, kaut gan lūka atradās acu augstumā. Redzētais izvilināja pavadona sejā smaidu, un viņš ar mājienu aicināja arī mani ielūkoties cellē. Pagāja kāds brīdis, līdz manas acis spēja atšķirt kambarī redzamās ēnas. Puskails vīrietis izpildīja tādu kā neveiklu deju ritmā, ko, atsitoties pret grīdu, radīja ķēde, ar kuru viena viņa kāja bija pieķēdēta pie sienas. Uz salmu kaudzēm gar celles sienu sēdēja trīs pārējie trakie. Kad saskatīju, ka visi trīs ar pirkstu kauliņiem maidzīja savu piebriedušo dzimumlocekli, kas uz vispārējās netīrības fona izskatījās itin balts, es riebumā novērsos.

Mēs devāmies tālāk. Mans pavadonis norādīja uz cellēm gaiteņa galā.

– Tur ir tumsas kambari, kur šobrīd ir ievietota drūma kompānija – cilvēki, kuri, par spīti saņemtajai dzīvsudraba terapijai, aizvien smagāk cieš no franču slimības. Tajos nav iespējams ieskatīties, tāpēc es diemžēl neko nevaru parādīt, bet tur arī nav daudz, ko redzēt. Nopuvuši deguni, čūlām klāta āda un

viņu bezspēcīgais niknums – tas ir skats, kas paveras, ja kādam uznāk vēlme kaut ko darīt lietas labā. Bet vairums no viņiem ir zaudējuši runas spēju, jo slimība burtiskā nozīmē ir saēdusi viņu mēles galu.

Es sāku sajūst augošu nelabumu, un mani pārņēma nepārvarama vēlme pamest šo Dieva aizmirsto vietu, lai atgrieztos kailajā, ar sniega segu klātajā piekrastē. Pēkšņi iespēja to izdarīt šķita tik apskaužama, it kā es grasītos doties uz svētlaimīgāko vietu visā pasaulē. Taču mans pavadonis neizrādīja ne mazāko vēlmi izkustēties no vietas. Viņš nekustīgi stāvēja, it kā gaidīdams kādu jautājumu. Un es darīju, kā viņš vēlas.

– Kādas ārstniecības kūres tad šie nabagi saņem?

Vīrs dedzīgi pamāja, it kā tieši šo jautājumu būtu gaidījis.

– Zinātne mums stāsta, ka vājprāts rodas brīdī, kad veselais saprāts ārēju vai iekšēju apstākļu dēļ tiek izsists no līdzsvara, un mēs zinām, ka tam var likt atgriezties, ja slimais cilvēks saņem tikpat lielu šoku, kāds izsita viņam pamatu zem kājām. Mums ir ādas caurule, no kuras cellēs pēkšņi var izšļākties auksta ūdens šaltis. Agrāk trakajiem mēdza iepotēt kašķi, jo cerēja, ka nieze varētu noslāpēt vājprātu, tāpēc tagad kašķis ir iesūcies sienās un trakie aplīp ar to paši, bez mūsu palīdzības. Bet ir arī citas lietas, ko šobrīd mēs varam atstāt pašplūsmā.

Pēdējos vārdus mans pavadonis, iespējams, bija izvēlējis speciāli, jo pēkšņi reibonis piespieda mani atbalstīties pret sienu.

Beidzot viņš pagriezās un pamāja, ka jādodas uz izeju, taču, ejot garām celei ar četriem vīriem, es piepeši sajutu uz pleca viņa roku.

– Redzu, ka esmu aizmirsis aizvērt lūku durvīs, bet tas patiesībā ir labi, jo varu jums parādīt vēl pēdējo lietu.

Vīrs pastūma mani uz durvju pusi, kur caur lūku joprojām bija vērojama tā pati aina.

– Vai redzat tālāko stūri? To, kur daži no kungiem ir nokārtojušies, jo pods ir bijis aizņemts.

Viņa mute tuvojās manai ausij, bet balss pieklusa līdz čukstam.

– Tā ir vieta, kuru esam pataupījuši jums. Drīz jūs te ieradīsieties, un mēs būsim gatavi jūs uzņemt.

Es atmuguriski kāpos atpakaļ; vīra mute bija savilkta šķībā, nirdzīgā smīnā, kas atklāja skatienam divas rindas asu zobu, kurus citu no cita atdalīja platas šķirbas.

– Jūs esat tik jauns un skaists. Ar tik slaidu augumu un ādu kā alabastrs. Jūs saviem celles biedriem sniegsiet daudz prieka, to es varu droši apsolīt.

– Kas jūs esat?

Vīrs skatījās uz mani ar ļaunu skatienu.

– O! Tas dienu no dienas atšķiras. Vakar es biju pats Kalle Ducis*, iegrimis laimīgās atmiņās par to, kā vedu savus zilā tērptos zēnus cauri Mazūrijai un vīrs mums vīdēja zem biezās sniega segas smagi nolikuši egļu zari. Kā pa ceļam uz slaktiņu pie Poltavas sev par prieku ar zābaku papēžu spērieniem nogalinājām zīdaiņus viņu vecāku acu priekšā. Ja tu būtu ieradies vakar, būtu varējis saklausīt, kā, pakratot galvu, manā pakausī kladz svina kunkulis. Šodien? Šodien man ir vairāk vārdu, nekā kāds spētu saskaitīt. Mani ir saukuši par Veco, Pēru-Tauri, Velnu, Ļauno Garu vai Sarkano Peteru. Tu vari mani saukt par Sātānu. Mēs gaidām tevi! Tu labāk nekā jebkurš cits zini, ka tava vieta ir te.

Nezinu, kādu atbildi es būtu izspiedis no sevis, ja mūs nebūtu pārtraukusi kāda sveša balss, kas pārspēja gaiteni valdošo troksni.

– Tomas, tu ļoti labi zini, ka šeit tev nekas nav darāms! Turklāt mēs jau daudzkārt esam tev atgādinājuši, lai neatļaujies

* *Kalle Dussin* – domāts zviedru karalis Kārlis XII; Kalle ir mīļvārdiņš vīriešu vārdam *Karl*, bet *dussin* zviedru valodā nozīmē “ducis” jeb divpadsmit. (*Šeit un turpmāk tulk. piez.*)

pārāk lielu brīvību tikai tāpēc, ka atvēlam tev nedaudz izvēdināt galvu. Tagad ātri atpakaļ uz gultu!

Gaiņa otrā galā durvīs bija parādījusies maza, bet spēcīga auguma vīrs notraipītā jakā, kurš steidzīgi sāka nākt mūsu virzienā. Mans pavadonis ar viltīgu skatienu sejā paspēra soli tuvāk man.

– Uz atvadām uzdošu tev mīklu. Bieži runā, ka es esmu iero-bežots savā sātanskajā pasaulē – ieslēgts ellē. Bet kā tadā gadījumā es varu būt te, starp cilvēkiem? Mīklas atrisinājuma pavedieni ir atrodami it visur. Atceries visu, ko te redzēji, un uzmanies, skraidot apkārt pa pasauli!

Vīrs, kurš acīmredzot bija šīs iestādes darbinieks, sagrāba trako, vārdā Tomass, aiz rokas un, platajai sejai spīdot no sviedriem, sāka vilkt viņu prom pa gaiteni. Tomass pretojās, tika sagrābts aiz krāgas, kā arī saņēma tik daudz spēcīgu pļauku, ka asaras un asinis saplūda vienā straumē un tecēja lejup pār zodu. Tomass sakņupis padevīgi šņukstēja, savukārt viņa pāridarītājs uzmeta man nokaunējušos skatienu.

– Dažreiz mēs atstājam viņa kambari neaizslēgtu un gadās, ka viņš dodas jaunatklājumam ekspedīcijās pa trakonamu, bet reizēm pat līdz hospitālim. Dienas laikā mēs, trako aprūpētāji, šeit esam tikai divi, tāpēc es būtu ārkārtīgi pateicīgs, ja kungs šo incidentu paturētu pie sevis. Es ceru, ka Tomass nav jūs pārāk satraucis. Viņš mēdz sarunāt visdīvainākās lietas.

Atvieglots pārpratuma, bet satricināts dzirdētā dēļ, es grīļodamies atkal devos ārā, garām flegmatiskajai trako grupiņai, kas šūpojās pie ēkas sienas, it kā censtos sasildīties. Aiz vārtiem paliku uz brīdi stāvam un aplūkojam šo vēl dzīvo ļautiņu kapu, un šķita, ka visa pasaule pielāgojas manam noskaņojumam. Es jutu, kā mainās gaisma, lai gan pie debesīm nebija neviena paša mākoņa. Pavēros augšup. No tā, ko tur redzēju, mani pārņēma šausmas, jo izskatījās, it kā svešāda būtne saulē būtu izkodusi

robu, it kā tie būtu manu zobu nospiedumi tikko nogrieztā maizes šķēlē. Es nespēju apspiest kliedzienu, ceļi saļodzījās. Saķņupis un drebošs labu brīdi gulēju sniegā, līdz atkal uzdrīkstējos atvērt acis un konstatēju, ka gaisma ir atgriezusies. “Sauls aptumsums, nekas cits,” es centos sev iestāstīt gluži kā mans informators trakonamā. “To izraisa Mēness nostāšanās starp Sauli un Zemi, taču šoreiz tas neaizsedza visu Sauli. Tas bija neliels aptumsums, ne ilgāks par dažām minūtēm.”

Es steidzos atpakaļ pa savām pēdām un beidzot aizvēru aizsevis kambara durvis, ielīdu savā vienkāršajā gultā un pārvilku pār galvu segu. Atstāt istabu bija kļūda – kaut kas tāds, ko es vairs nekad neatkārtosu, pat ja viņi grasīsies izsvēpēt mani ar degošiem kadiķu zariem. Man ir lūgts paciesties, līdz varēšu saņemt pareizo ārstēšanu. Līdz tam man kaut kā jānosit laiks, izvairoties no cilvēku sabiedrības. Kaut arī Tomass ir tikai viens trakais, viņš atgādināja par manu kaunu, jo es nevaru paskatīties acīs tuvākajiem, neatceroties par savu noziegumu. Un sāpes, ko tas sagādā, ir neciešamas. Dienas gaišās stundas man turpmāk nāksies pavadīt kā nemaņā.

Ik pa laikam šeit ir pieejams opijs, kas nomērdē gan prātu, gan ķermeni, kā arī atvieglo sirdēstus un moka, ļaujot dienu pavadīt kā miglā un tik tikko pamanīt pat visuzmācīgāko apmeklētāju. Diemžēl šos dārgos pilienus, kuri ir atšķaidīti ar ūdeni un kuru garša vēl uzlabota ar cukuru vai medu, man vajadzēja dalīt ar daudziem citiem. To krājumi ātri vien izsīka, pat ja bijām izvilkuši laimīgo lozi, jo esmu dzirdējis, ka hospitālis izmanto arī to zaļu krājumu, kas patiesībā pienāktos trakonamam. Tajās dienās, kad pilieni netiks izsniegti, esmu nolēmis spēlēt teātri. Es šūpošos uz priekšu un atpakaļ vai arī noslēgšos sevī ar puspievērtām acīm, kaut ko monotoni dungošu, skatīdamies nekurienē, līdz mana apmeklētāja pacietība izsīks un viņš liks mani mierā, lai varu atkal un atkal pārcilāt prātā savu vainu. Tā es pavadišu laiku, līdz iestāsies krēsla,

kurai pa pēdām sekos nakts, kad nemanīts varēšu izvilkt savus rakstāmpiederumus.

Mans labdaris ir lūdzis mani rakstīt, lai es varētu labāk sako-
pot atmiņas par tiem nelaimīgajiem notikumiem, kas ieģrūduši
mani tādā postā, kā arī tāpēc, lai, iespējams, samierinātu mani
ar tām darbībām, kas ir atvedušas mani uz Saltšena ezera klin-
šaino krastu un Dānvīkenas hospitāli. Man ir teikts, ka es ne-
spēju valdīt pār savu psihi un ka to varbūt var ārstēt. Esmu dzir-
dējis arī to, ka noziegumā mani īsti nevarot vainot – tas drīzāk
ir bijis dabas niķis. Lai gan šajā ziņā es neloloju īpašas cerības.

Manā galvā plosās vētra, bet krūtīs valda tukšums. Es turu
sev priekšā rokas. Sarkanās. Tās nav iespējams nomazgāt. Slep-
kavas darbarīks.

Visu mūžu man ir trūcis mīlestības, un es nekad nespēju
iedomāties, kāda tā būs, kad ieradīsies, – skaista un tajā pašā
laikā šausmīga, ar drudzī kaistošām asinīm, kā svinīgi tērpies
despots. Un nedomāju, ka tā pa tumšo taku aizvedīs mani uz
tik tālu vietu, no kuras vairs nav atgriešanās. Ja man tiktu dota
iespēja piepildīt kādu vēlēšanos, es vēlētos, kaut nekad nebūtu
iemīlējis. Ja nebūtu mīlestības, tas viss būtu mums aiztaupīts.
Es neatrastos te – šajā Dieva aizmirstajā spraugā starp klintīm,
bet viņa... nē, tālāk ne. Jāļauj spalvai atpūsties! Par notikušā
beigām vēl neesmu gatavs rakstīt, šonakt būs jāsamierinās ar
sākumu.